TIESAS SPRIEDUMS (desmitā palāta)

2025. gada 23. oktobrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Direktīva (ES) 2015/2302 – Kompleksi ceļojumi un saistīti ceļojumu pakalpojumi – Kompleksā pakalpojuma izpilde – Sniegto pakalpojumu neatbilstība – 14. panta 1. punkts – Tiesības uz atbilstošu cenas samazinājumu – 14. panta 2. punkts – Tiesības uz atbilstošu kompensāciju – 14. panta 3. punkta b) apakšpunkts – Apstākļi, kas izslēdz ceļotāja tiesības uz kompensāciju – Sniegto pakalpojumu neatbilstība, par ko ir atbildīga trešā persona, kura nav saistīta ar kompleksā ceļojuma līgumā ietverto ceļojuma pakalpojumu sniegšanu, un kas bija neparedzama vai nenovēršama – Vainas pierādīšana – 4. pants – Saskaņošanas pakāpe – Pilnīga atmaksa, lai gan pakalpojumi sniegti tikai daļēji – 1. pants – Augsts patērētāju aizsardzības līmenis – 25. pants – Sankcijas – 3. panta 12. punkts – Jēdziens "nenovēršami un ārkārtas apstākļi" – Publiskās varas akts

Lietā C-469/24 [*Tuleka*] [i]

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Sąd Rejonowy w Rzeszowie* (Žešovas rajona tiesa, Polija) iesniegusi ar 2024. gada 27. marta lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2024. gada 3. jūlijā, tiesvedībā

B.F. (1),

B.F. (2)

pret

Z. sp. z o.o.,

TIESA (desmitā palāta)

šādā sastāvā: J. Regans [*E. Regan*], kas pilda palātas priekšsēdētāja pienākumus, tiesneši D. Gracijs [*D. Gratsias*] un B. Smulderss [*B. Smulders*] (referents),

ģenerāladvokāte: L. Medina,

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

* Tiesvedības valoda – poļu.

[i] Šīs lietas nosaukums ir izdomāts. Tas neatbilst neviena lietas dalībnieka reālajam personvārdam vai nosaukumam.

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

– Polijas valdības vārdā – *B. Majczyna* un *D. Lutostańska*, pārstāvji,

– Čehijas valdības vārdā – *M. Smolek*, *S. Šindelková* un *J. Vláčil*, pārstāvji,

– Grieķijas valdības vārdā – *Z. Chatzipavlou* un *C. Kokkosi*, pārstāves,

– Eiropas Komisijas vārdā – I. Rubene un *A. Szmytkowska*, pārstāves,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokātes uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2015/2302 (2015. gada 25. novembris) par kompleksiem ceļojumiem un saistītiem ceļojumu pakalpojumiem, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 2006/2004 un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2011/83/ES un atceļ Padomes Direktīvu 90/314/EEK (OV 2015, L 326, 1. lpp.), 1. pantu, 3. panta 12. punktu, 4. pantu un 14. panta 1.–3. punktu.

2 Šis lūgums iesniegts saistībā ar divu ceļotāju – B.F. (1) un B.F. (2) – strīdu ar ceļojumu organizatoru Z. *sp. z. o.o.* par atmaksas prasību un prasību izmaksāt kompensāciju, ko šie ceļotāji iesnieguši pēc kompleksā ceļojuma, kurš nenotika tā, kā bija paredzēts vienošanās dokumentā.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

3 Direktīvas 2015/2302 3. un 31. apsvērumā noteikts:

“(3) [LESD] 169. panta 1. punktā un 169. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzēts, ka Savienība veicina augsta patērētāju aizsardzības līmeņa sasniegšanu, izmantojot pasākumus, kas pieņemti saskaņā ar LESD 114. pantu.

[..]

(31) Ceļotājiem vajadzētu būt arī iespējai jebkurā brīdī pirms kompleksā pakalpojuma sākuma izbeigt kompleksā ceļojuma līgumu, samaksājot pienācīgu un pamatojamu izbeigšanas maksu, kurā ir ņemti vērā gaidāmie izmaksu ietaupījumi un ienākumi no ceļojumu pakalpojumu alternatīvas izmantošanas. Viņiem vajadzētu būt arī tiesībām izbeigt kompleksā ceļojuma līgumu, nemaksājot nekādu izbeigšanas maksu, ja nenovēršami un ārkārtas apstākļi ievērojami ietekmēs kompleksā pakalpojuma izpildi. Tādi apstākļi var būt, piemēram, karadarbība, tādas citas nopietnas drošības problēmas kā terorisms, tādi ievērojami riski cilvēka veselībai kā nopietnas slimības uzliesmojums ceļojuma galamērķī

vai dabas katastrofas, piemēram, plūdi, zemestrīces, vai tādi laikapstākļi, kuru dēļ nav iespējams droši nokļūt līdz galamērķim, kā par to puses vienojušās kompleksā ceļojuma līgumā."

4 Šīs direktīvas 1. pantā "Priekšmets" paredzēts:

"Šīs direktīvas mērķis ir veicināt iekšējā tirgus pienācīgu darbību un augsta un pēc iespējas vienāda patērētāju aizsardzības līmeņa sasniegšanu, tuvinot konkrētus dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu aspektus saistībā ar līgumiem starp ceļotājiem un tirgotājiem, kas attiecas uz kompleksiem ceļojumu pakalpojumiem un saistītiem ceļojumu pakalpojumiem."

5 Minētās direktīvas 3. pantā "Definīcijas" noteikts:

"Šajā direktīvā piemēro šādas definīcijas:

[..]

12) "nenovēršami un ārkārtas apstākļi" ir situācija, kura nepakļaujas tās līgumslēdzējas puses kontrolei, kas atsaucas uz šādu situāciju, un kuras sekas nebūtu bijis iespējams novērst pat tad, ja būtu veikti visi saprātīgi iespējamie pasākumi;

13) "neatbilstība" ir kompleksajā pakalpojumā ietverto ceļojuma pakalpojumu nesniegšana vai nepienācīga sniegšana;

[..]."

6 Šīs pašas direktīvas 4. pantā "Saskaņošanas līmenis" paredzēts:

"Ja vien šajā direktīvā nav noteikts citādi, dalībvalstis savos valsts tiesību aktos nepatur spēkā vai neievieš noteikumus, kuri atšķiras no šajā direktīvā paredzētajiem noteikumiem, tostarp stingrākus vai mazāk stingrus noteikumus, kuri nodrošinātu ceļotājiem atšķirīgu aizsardzības līmeni."

7 Direktīvas 2015/2302 13. pantā "Atbildība par kompleksā pakalpojuma sniegšanu" paredzēts:

"1. Dalībvalstis nodrošina, ka organizators ir atbildīgs par kompleksā ceļojuma līgumā ietverto ceļojuma pakalpojumu sniegšanu neatkarīgi no tā, vai šos pakalpojumus sniedz organizators vai citi ceļojuma pakalpojumu sniedzēji.

Dalībvalstis savos valsts tiesību aktos var paturēt vai ieviest noteikumus, kas paredz, ka mazumtirgotājs arī ir atbildīgs par kompleksā pakalpojuma sniegšanu. Šādā gadījumā 7. panta un III nodaļas, šīs nodaļas un V nodaļas noteikumus, kas ir piemērojami organizatoram, piemēro *mutatis mutandis* arī mazumtirgotājam.

[..]

3. Ja kāds no ceļojuma pakalpojumiem netiek sniegts saskaņā ar kompleksā ceļojuma līgumu, organizators novērš neatbilstību, izņemot, ja tas:

a) nav iespējams; vai

b) ir saistīts ar nesamērīgām izmaksām, ņemot vērā neatbilstības apjomu un skarto ceļojuma pakalpojumu vērtību.

Ja organizators saskaņā ar šā punkta pirmās daļas a) vai b) apakšpunktu nenovērš neatbilstību, piemēro 14. pantu.

[..]

5. Ja ievērojamu daļu no ceļojuma pakalpojumiem nevar izpildīt, kā paredzēts kompleksa ceļojuma līgumā, organizators bez papildu izmaksām ceļotājam piedāvā atbilstošus alternatīvus risinājumus – ja iespējams, līdzvērtīgas vai augstākas kvalitātes nekā līgumā paredzētie – kompleksā pakalpojuma turpināšanai, tostarp gadījumos, kad ceļotāja atgriešanās izbraukšanas vietā netiek nodrošināta tā, kā to paredz vienošanās.

Ja piedāvātie alternatīvie risinājumi izraisa kompleksā pakalpojuma kvalitātes pasliktināšanos salīdzinājumā ar kompleksa ceļojuma līgumā paredzēto, organizators piešķir ceļotājam atbilstošu cenas samazinājumu.

Piedāvātos alternatīvos risinājumus ceļotājs var noraidīt tikai tad, ja tie nav salīdzināmi ar to, par ko panākta vienošanās kompleksā ceļojuma līgumā, vai ja piešķirtais cenas samazinājums ir neatbilstošs.

[..]”

8 Šīs direktīvas 14. pantā “Cenas samazinājums un kompensācija par zaudējumiem” noteikts:

“1. Dalībvalstis nodrošina, ka ceļotājam ir tiesības uz atbilstošu cenas samazinājumu par jebkādu laikposmu, kurā notika neatbilstība, ja vien organizators nepierāda, ka par neatbilstību ir atbildīgs pats ceļotājs.

2. Ceļotājam ir tiesības saņemt atbilstošu kompensāciju no organizatora par visiem zaudējumiem, ko ceļotājs cieš jebkādas neatbilstības rezultātā. Kompensāciju izmaksā bez nepamatotas kavēšanās.

3. Ceļotājam nav tiesību uz kompensāciju par zaudējumiem, ja organizators pierāda, ka par neatbilstību ir:

a) atbildīgs pats ceļotājs;

b) atbildīga trešā persona, kas nav saistīta ar kompleksā ceļojuma līgumā ietverto ceļojuma pakalpojumu sniegšanu, un neatbilstība bija neparedzama vai nenovēršama; vai

c) neatbilstība ir radusies nenovēršamu un ārkārtas apstākļu dēļ.

[..]”

9 Saskaņā ar minētās direktīvas 25. pantu "Sankcijas":

"Dalībvalstis pieņem noteikumus par sankcijām, kuras piemēro par to valsts tiesību aktu pārkāpumiem, kas pieņemti saskaņā ar šo direktīvu, un veic visus nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu to īstenošanu. Paredzētās sankcijas ir iedarbīgas, samērīgas un atturošas."

Polijas tiesības

10 2017. gada 24. novembra *ustawa o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych* (Likums par kompleksiem ceļojumiem un ar tiem saistītiem ceļojuma pakalpojumiem; 2017. gada *Dz. U.*, 2361. pozīcija) redakcijā, kas piemērojama pamatlietai (turpmāk tekstā – "Komplekso ceļojumu likums"), 4. pantā paredzēts:

"[..]

15) "Nenovēršami un ārkārtas apstākļi" ir situācija, kura nepakļaujas tās līgumslēdzējas puses kontrolei, kas atsaucas uz šādu situāciju, un kuras sekas nebūtu bijis iespējams novērst pat tad, ja būtu veikti visi saprātīgi iespējamie pasākumi;

16) "neatbilstība" nozīmē kompleksā pakalpojumā ietverto ceļojuma pakalpojumu nesniegšanu vai nepienācīgu sniegšanu;

[..]."

11 Šā likuma 50. pantā noteikts:

"1. Ceļotājam ir tiesības uz cenas samazinājumu par jebkuru laikposmu, kurā konstatēta neatbilstība, ja vien neatbilstība nav radusies tikai ceļotāja darbības vai bezdarbības dēļ.

2. Ceļotājam ir tiesības uz kompensāciju vai atlīdzību par jebkādu kaitējumu, kas radies neatbilstības dēļ. Ceļojumu organizators kompensāciju vai atlīdzību maksā bez kavēšanās.

3. Ceļotājam nav tiesību uz kompensāciju vai atlīdzību par neatbilstību, ja ceļojumu organizators pierāda, ka:

1) neatbilstība ir notikusi ceļotāja vainas dēļ;

2) par neatbilstību ir atbildīga trešā persona, kas nav saistīta ar kompleksa ceļojuma līgumā paredzēto ceļojumu pakalpojumu sniegšanu, un neatbilstība bija neparedzama vai nenovēršama;

3) neatbilstība ir radusies nenovēršamu un ārkārtas apstākļu dēļ.

[..]"

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

12 2022. gada 27. jūlijā prasītāji pamatlietā ar atbildētāju pamatlietā noslēdza līgumu par ceļojumu un uzturēšanos piecu zvaigžņu viesnīcā "viss iekļauts" Albānijā laikposmā no 2023. gada 1. septembra līdz 8. septembrim par cenu 8696 Polijas zlotu (PLN) (aptuveni 2048 EUR).

13 Pirmajā šīs uzturēšanās dienā prasītājus pamatlietā pamodināja divu šīs viesnīcas peldbaseinu nojaukšanas darbu troksnis. Šie darbi ilga no pirmās līdz ceturtajai uzturēšanās dienai no plkst. 7.30 līdz 19.30. Tos bija likušas veikt Albānijas iestādes, un tie tika veikti dažādu plašsaziņas līdzekļu un policijas klātbūtnē. Darbu rezultātā tika nojaukti abi baseini, krastmalas promenāde, bruģētā jūras krastmala ar pieeju jūrai un krastmalas infrastruktūra.

14 Tās pašas uzturēšanās laikā prasītājiem pamatlietā nācās stāvēt garās rindās, lai saņemtu maltīti, un viņiem bija jāierodas norādītā laika diapazona sākumā, jo tika pasniegts tikai neliels skaits ēdienu. Turklāt arī plkst. 17.00 plānotā uzkodu izsniegšana viesiem tika pārtraukta.

15 Pēc tam pēdējo triju attiecīgās uzturēšanās dienu laikā tika sākti darbi, lai šajā viesnīcā uzbūvētu piekto stāvu. Šiem darbiem nepieciešamie būvmateriāli tika piegādāti ar tiem pašiem liftiem, kurus izmantoja viesnīcas klienti.

16 Pēc šīs uzturēšanās prasītāji pamatlietā pieprasīja atbildētājai pamatlietā samaksāt kompensāciju 22 696 PLN (aptuveni 5346 EUR) apmērā: 8696 PLN (aptuveni 2048 EUR) kā atlīdzību par materiālajiem zaudējumiem, kas viņiem nodarīti tādēļ, ka atbildētāja nepamatoti neizpildīja attiecīgo kompleksā ceļojuma līgumu, un 14 000 PLN (aptuveni 3298 EUR) kā atlīdzību par viņiem nodarīto morālo kaitējumu.

17 Atbildētāja pamatlietā iebilda pret šo maksājumu. Tā norādīja – tā kā attiecīgo nojaukšanas darbu pamatā bija Albānijas iestāžu lēmums, kurš tai bija jāizpilda, tai esot radušies nenovēršami un ārkārtas apstākļi, kas to atbrīvojot no pienākuma izmaksāt kompensāciju prasītājiem pamatlietā. Turklāt tā norāda, ka tā tiem ir piedāvājusi brīvdienu kuponu 750 PLN (aptuveni 165 EUR) vērtībā kā kompensāciju par neatbilstībām, kas radušās šo nojaukšanas darbu dēļ.

18 Izskatot šo strīdu, iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, pirmām kārtām, vai Komplekso ceļojumu likuma 50. panta 3. punkta 2. apakšpunkts ir saderīgs ar Direktīvu 2015/2302, jo šajā tiesību normā ir paredzēts, ka ceļotājam nav tiesību uz kompensāciju neatbilstības gadījumā, ja ceļojumu organizators pierāda, ka par neatbilstību ir atbildīga trešā persona, kas nav saistīta ar kompleksā ceļojuma līgumā ietverto ceļojuma pakalpojumu sniegšanu, un neatbilstība bija neparedzama vai nenovēršama.

19 Šī tiesa uzskata, ka Direktīvas 2015/2302 14. panta 3. punkta b) apakšpunkts izslēdz attiecīgā ceļojumu organizatora pienākumu izmaksāt kompensāciju ceļotājam, ja organizators pierāda, ka par neatbilstību ir atbildīga trešā persona, kas nav saistīta ar attiecīgajā kompleksā ceļojuma līgumā ietverto ceļojuma pakalpojumu sniegšanu, un ka neatbilstība bija neparedzama vai nenovēršama, un organizatoram nav jāpierāda trešās personas vaina. Ceļojuma organizatora pienākums pierādīt trešās personas vainu, kas paredzēts Komplekso ceļojumu likuma 50. panta 3. punkta 2. apakšpunktā, esot pretrunā Direktīvā 2015/2302 veiktajai pilnīgajai saskaņošanai, kas paredzēta, piemēram, tās 4. pantā, un to apstiprina vēsturiskā interpretācija, kas izriet no 8. panta Padomes Direktīvā 90/314/EEK (1990. gada 13. jūnijs) par kompleksiem ceļojumiem, kompleksām brīvdienām un kompleksām ekskursijām (OV 1990, L 158, 59. lpp.), kura tika atcelta ar

Direktīvu 2015/2302. Vainas nosacījums prasot gan objektīvu pārbaudi – proti, rīcības prettiesiskuma novērtējumu, gan subjektīvu pārbaudi – proti, attiecīgās personas rīcības vērtējumu, lai gan Direktīvā 2015/2302 tas nav paredzēts.

20 Otrām kārtām, ņemot vērā, ka atbildētāja pamatlietā prasītājiem pamatlietā attiecīgajā kompleksā ceļojuma līgumā paredzētos pakalpojumus sniegusi tikai ļoti daļēji, minētā tiesa vēlas noskaidrot, vai saskaņā ar Direktīvas 2015/2302 14. panta 1. punktu var apmierināt šo prasītāju lūgumu atmaksāt visu cenu, ko tie ir samaksājuši atbildētājai pamatlietā par komplekso ceļojumu.

21 Šajā ziņā tā norāda, ka no leksikas viedokļa termins "atbilstošs cenas samazinājums" ietver maksimālu samazinājumu un tātad šis formulējums ļauj atmaksāt visu ceļotāju samaksāto cenu. Šāds maksimālais samazinājums būtu pamatots, ja tiktu uzskatīts, ka attiecīgais ceļojumu organizators ir sniedzis nevērtīgu pakalpojumu.

22 Iesniedzējtiesa uzskata, ka maksimālais samazinājums varētu būt pamatots arī tad, ja ceļotāji saskartos ar būtisku neatbilstību. Direktīvas 2015/2302 3. apsvērums, no kura izriet, ka šīs direktīvas mērķis ir veicināt augsta patērētāju aizsardzības līmeņa sasniegšanu, apstiprinot šo pieeju. Ņemot vērā šo mērķi, neatbilstības līmenim, kura rezultātā attiecīgā ceļojumu organizatora sniegtais pakalpojums esot nevērtīgs, būtu jāatbilst būtiskai neatbilstībai.

23 Šai tiesai tomēr radies jautājums, vai tad, ja ceļotāji ir saņēmuši minimālos pakalpojumus, lai gan bija būtiska neatbilstība, šo ceļotāju prasība atmaksāt visu viņu samaksāto cenu tomēr var tikt apmierināta, ņemot vērā Savienības likumdevēja izvirzītos mērķus. Tā uzskata, ka tam tā ir jābūt.

24 Trešām kārtām, minētā tiesa uzskata, ka, ņemot vērā pieaugošo un plašsaziņas līdzekļu atspoguļoto konfliktu starp Albānijas iestādēm un pamatlietā aplūkotās viesnīcas īpašnieku, atbildētājs pamatlietā kā tirgotājs varētu būt atbildīgs par šā konflikta neparedzēšanu.

25 Šajā kontekstā tai arī nav skaidrs, vai Direktīvas 2015/2302 14. panta 1. un 2. punktā minēto tiesību uz atbilstošu cenas samazinājumu par jebkuru neatbilstības laikposmu, kā arī tiesību uz atbilstošu kompensāciju par jebkādu neatbilstības dēļ nodarīto kaitējumu mērķis ir vienīgi atjaunot līgumisko līdzsvaru starp attiecīgajām pusēm neatbilstības gadījumā, vai arī šīm tiesībām tāpat ir raksturīgs sankciju un atturēšanas elements, lai nodrošinātu augstu patērētāju aizsardzības līmeni.

26 Iesniedzējtiesas ieskatā – ja tiktu uzskatīts, ka, pieņemot Direktīvu 2015/2302, Savienības likumdevējs ir vēlējies arī atturēt komplekso ceļojumu organizatorus no neatbilstības pieļaušanas, tas, ka patērētāji ir izmantojuši noteiktus pakalpojumus, neliegtu atmaksāt visas summas, ko tie ir samaksājuši. Proti, būtu iespējams prasīt no ceļojumu organizatoriem veikt ceļojumu tirgus analīzi, pārbaudot, vai pastāv konkrēti neatbilstības riski. Tādējādi tiesības uz atbilstošu cenas samazinājumu izraisītu pilnīgu patērētāju aizsardzību, jo sankcijas būtu paredzētas gadījumos, kad šī analīze nebūtu veikta pareizi.

27 Ceturtām kārtām un visbeidzot, šī tiesa vēlas noskaidrot, vai publiskās varas akts var ietilpt jēdzienā "nenovēršami un ārkārtas apstākļi" Direktīvas 2015/2302 3. panta 12. punkta izpratnē. Šajā ziņā tā norāda, ka šāds akts ir ārpus tā adresāta kontroles tādā nozīmē, ka adresāts ir pakļautības attiecībās ar attiecīgo valsts iestādi. Tomēr tā uzskata, ka administratīvais process, kura rezultātā tiek pieņemts šāds akts, ir balstīts uz tiesību normām, ilgst zināmu laiku un ļauj piedalīties šā akta adresātam. Turklāt šim adresātam tiktu dota iespēja celt prasību par minēto aktu. Tāpat tā norāda, ka saskaņā ar Direktīvas 2015/2302 31. apsvērumu Savienības likumdevējs precizē jēdzienu "nenovēršami un ārkārtas apstākļi". Tādi apstākļi var būt, piemēram, karadarbība,

terorisms, nopietnas slimības uzliesmojums ceļojuma galamērķī vai dabas katastrofas, piemēram, plūdi, zemestrīces, vai tādi laikapstākļi, kuru dēļ nav iespējams droši nokļūt līdz galamērķim, kā par to puses vienojušās kompleksā ceļojuma līgumā. Šis uzskaitījums neļaujot pieņemt, ka tāds publiskās varas akts kā lēmums, ar kuru uzdots nojaukt daļu no tūrisma infrastruktūras, ir ārkārtējs un neizbēgams apstāklis.

28 Šajos apstākļos *Sąd Rejonowy w Rzeszowie* (Žešovas rajona tiesa, Polija) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai [Direktīvas 2015/2302] 14. panta 3. punkta b) apakšpunkts kopsakarā ar 4. pantu jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādas valsts tiesību normas piemērošanu kā [Komplekso ceļojumu likuma] 50. panta 3. punkta 2. apakšpunkts, ciktāl ar šo normu ceļojumu organizatoram tiek uzlikts pienākums pierādīt vainu gadījumā, kad par neatbilstību ir atbildīga trešā persona, kas nav saistīta ar kompleksā ceļojuma līgumā ietverto ceļojuma pakalpojumu sniegšanu, un neatbilstība nebija paredzama vai novēršama?

2) Vai [Direktīvas 2015/2302] 14. panta 1. punkts jāinterpretē tādējādi, ka tas pieļauj tādu valsts tiesību normu interpretāciju, saskaņā ar kuru atbilstoša cenas samazinājuma par katru neatbilstības laikposmu rezultātā visa ceļotāju samaksātā cena tiek atmaksāta ievērojamas neatbilstības dēļ, pat ja ceļotāji ir saņēmuši daļu no organizatora sniegtajiem pakalpojumiem?

3) Vai Direktīvas [2015/2302] 14. panta 1. un 2. punkts jāinterpretē tādējādi, ka prasījumam par cenas samazinājumu par jebkuru neatbilstības laikposmu un prasījumam par jebkādu neatbilstības rezultātā radušos zaudējumu kompensāciju ir tikai tāds raksturs, ka tie atjauno pušu līgumisko līdzsvaru, vai arī šiem prasījumiem ir arī sankciju raksturs, lai atturētu organizatoru no neatbilstības pieļaušanas?

4) Vai Direktīvas [2015/2302] 3. panta 12. punkts jāinterpretē tādējādi, ka publiskās varas akti, tostarp valdības pārstāvja lēmums nojaukt viesnīcu, neietilpst "nenovēršamu un ārkārtas apstākļu" jēdziena tvērumā?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

29 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 2015/2302 14. panta 3. punkta b) apakšpunkts, lasot to kopsakarā ar šīs direktīvas 4. pantu, jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tāda valsts tiesību norma, kurā paredzēts, ka tad, ja par kompleksā ceļojuma pakalpojumu neatbilstību ir atbildīga trešā persona, kas nav saistīta ar šo pakalpojumu sniegšanu, un neatbilstība bija neparedzama vai nenovēršama, ceļojumu organizatoram jāpierāda, ka šī neatbilstība ir radusies šīs trešās personas vainas dēļ, lai varētu tikt atbrīvots no atbildības attiecībā pret ceļotāju.

30 Saskaņā ar Direktīvas 2015/2302 14. panta 3. punkta b) apakšpunktu ceļotājam nav tiesību uz kompensāciju par zaudējumiem, ja organizators pierāda, ka par neatbilstību ir atbildīga trešā persona, kas nav saistīta ar kompleksā ceļojuma līgumā ietverto ceļojuma pakalpojumu sniegšanu, un neatbilstība bija neparedzama vai nenovēršama.

31 Tā kā Direktīvā 2015/2302 nav definēts šajā tiesību normā ietvertais jēdziens "atbildīgs" un nav tiešas atsauces uz dalībvalstu tiesībām, lai noteiktu šā jēdziena nozīmi, tas ir jāinterpretē autonomi, ņemot vērā tā ierasto nozīmi ikdienas valodā, kontekstu, kādā tas tiek lietots, un minētās direktīvas mērķi (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2023. gada 8. jūnijs, *UFC – Que choisir* un *CLCV*, C-407/21, EU:C:2023:449, 24. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra, un 2025. gada 30. aprīlis, *Galte*, C-63/24, EU:C:2025:292, 28. un 29. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

32 Atbilstoši to ierastajai nozīmei ikdienas valodā vārds "atbildīgs" nozīmē, ka fakts ir šīs personas rīcības rezultāts, un tas obligāti nenozīmē, ka šī rīcība ir ar nodomu vai aiz neuzmanības izdarīts tāda pienākuma pārkāpums, kas minētajai personai uzlikts vai nu piemērojamajās valsts tiesībās, vai līguma noteikumā. Tādējādi Direktīvas 2015/2302 14. panta 3. punkta b) apakšpunktā ietvertais formulējums "atbildīga trešā persona" tiešām attiecas uz gadījumu, kad ceļojuma pakalpojumu neatbilstība izrietētu no šīs trešās personas "vainas". Tomēr tam ir plašāka nozīme un tas aptver arī gadījumu, kad šīs neatbilstības pamatā ir trešās personas rīcība, kas nav uzskatāma par "vainu".

33 Tātad, ņemot vērā Direktīvas 2015/2302 14. panta 3. punkta b) apakšpunktā ietvertā jēdziena "atbildīgs" ierasto nozīmi, jāuzskata, ka šī tiesību norma ceļojumu organizatoram atbrīvoties no pienākuma izmaksāt kompensāciju ceļotājam sniegto pakalpojumu neatbilstības gadījumā ļauj tad, ja tas pierāda, ka par šo neatbilstību ir atbildīga trešā persona, un tam nav jāpierāda, ka minētā neatbilstība izriet no šīs personas vainas.

34 Šo interpretāciju apstiprina konteksts, kādā tiek lietots šis termins. Proti, ar Direktīvas 2015/2302 13. un 14. pantu, kas ietilpst tās IV nodaļā "Kompleksā pakalpojuma sniegšana", ir ieviests saskaņots ceļojumu organizatoru līgumiskās atbildības režīms, ko raksturo šo organizatoru atbildība neatkarīgi no vainas un to gadījumu šaura definīcija, kuros tie var tikt atbrīvoti no šīs atbildības (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 12. janvāris, *FTI Touristik* (Kompleksais ceļojums uz Kanāriju salām), C-396/21, EU:C:2023:10, 25. punkts).

35 It īpaši šīs direktīvas 13. panta "Atbildība par kompleksā pakalpojuma sniegšanu" 1. punktā ir paredzēts, ka dalībvalstis nodrošina, ka ceļojumu organizators ir atbildīgs par kompleksā ceļojuma līgumā ietverto ceļojuma pakalpojumu sniegšanu neatkarīgi no tā, vai šos pakalpojumus tas sniedz pats vai citi ceļojuma pakalpojumu sniedzēji. Šī panta 3. punktā šajā ziņā precizēts – ja kāds no ceļojuma pakalpojumiem netiek sniegts saskaņā ar kompleksā ceļojuma līgumu, organizators principā novērš neatbilstību, un tad, ja tas to nav novērsis, attiecīgajam ceļotājam ir tiesības uz cenas samazinājumu, kā arī kompensāciju saskaņā ar minētās direktīvas 14. panta 1. un 2. punktu. Tātad ceļojumu organizators principā ir atbildīgs kompleksā ceļojuma pakalpojumu neizpildes gadījumā neatkarīgi no iespējamas savas vai savu pakalpojumu sniedzēju vainas, sniedzot šos pakalpojumus.

36 Lai gan Direktīvas 2015/2302 14. panta 2. punktā ir noteikts ceļojumu organizatora atbildības neatkarīgi no vainas princips par jebkādu kaitējumu, kas ceļotājam nodarīts sniegto pakalpojumu neatbilstības dēļ, šā panta 3. punktā organizatoram ļauts atbrīvoties no šīs atbildības, pierādot, ka uz neatbilstību attiecas kāds no minētajā 3. punkta a)–c) apakšpunktā izsmeļoši uzskaitītajiem trim gadījumiem. Šiem trim gadījumiem kopīgs ir tas, ka neatbilstība ir saistāma ar avotu, kas nav saistīts ar organizatoru, proti, pats ceļotājs, trešā persona, kas nav saistīta ar ceļojuma pakalpojumu sniegšanu, vai ārkārtas apstākļi. Minētajā 3. punkta a)–c) apakšpunktā ir paredzēts papildu nosacījums, saskaņā ar kuru neatbilstībai trešās personas vai ārkārtas apstākļu dēļ jābūt nenovēršamai. Savukārt nevienā no šiem trim gadījumiem nav runas par "vainu".

37 Visbeidzot, runājot par Direktīvā 2015/2302 izvirzīto mērķi, no tās 1. panta izriet, ka šis mērķis tostarp ir nodrošināt augstu patērētāju aizsardzības līmeni. Šā sprieduma 33. punktā sniegtā šīs direktīvas 14. panta 3. punkta b) apakšpunkta interpretācija ļauj nodrošināt šādu patērētāju aizsardzības līmeni, jo ceļojumu organizatoram, kurš, piemērojot šo tiesību normu, vēlas atbrīvoties no atbildības par attiecīgo ceļojuma pakalpojumu neatbilstību, ir jāpierāda ne tikai tas, ka šī neatbilstība radusies trešās personas dēļ, kas nav saistīta ar šo ceļojuma pakalpojumu sniegšanu, bet arī tas, ka minētā neatbilstība bija neparedzama vai nenovēršama. Tādējādi minētās direktīvas mērķis nodrošināt šādu patērētāju aizsardzības līmeni vien nevar pamatot to, ka ceļojumu organizatoram jāpierāda trešās personas vaina, lai varētu atbrīvoties no atbildības attiecībā pret patērētāju neatbilstības gadījumā.

38 Turklāt, tā kā Direktīvas 2015/2302 4. pantā paredzēts, ka, ja vien nav noteikts citādi, dalībvalstis savos valsts tiesību aktos nedrīkst paturēt spēkā vai ieviest stingrākus vai elastīgākus noteikumus, lai nodrošinātu ceļotājiem atšķirīgu aizsardzības līmeni, kuri atšķiras no šajā direktīvā paredzētajiem noteikumiem, un tā kā tajā nav ietverta tiesību norma, kas dalībvalstīm ļautu ieviest vai paturēt noteikumus, lai nodrošinātu ceļotāju aizsardzības līmeni, kas atšķiras no tās 14. panta 3. punkta b) apakšpunktā paredzētā, dalībvalstis paturēt vai ieviest valsts tiesību normu, saskaņā ar kuru ceļojumu organizatori ir atbrīvoti no pienākuma izmaksāt kompensāciju gadījumā, ja par sniegto komplekso ceļojumu pakalpojumu neatbilstību ir atbildīga trešā persona, kas nav saistīta ar šo pakalpojumu sniegšanu, var tikai tad, ja organizatori pierāda, ka par neatbilstību vainojama trešā persona un ka neatbilstība bija neparedzama vai nenovēršama.

39 Tādēļ Direktīvas 2015/2302 14. panta 3. punkta b) apakšpunktam ir pretrunā tāda valsts tiesību norma kā pamatlietā aplūkotā, kurā paredzēts, ka gadījumā, ja trešā persona, kas nav saistīta ar pakalpojumu sniegšanu, ir atbildīga par sniegto kompleksā ceļojuma pakalpojumu neatbilstību, ceļotājam nav tiesību ne uz kādu kompensāciju no attiecīgā ceļojumu organizatora tikai tad, ja organizators pierāda, ka šī neatbilstība ir radusies trešās personas vainas dēļ un bija neparedzama vai nenovēršama.

40 To paturot prātā, valsts tiesām, piemērojot valsts tiesības, tās jāinterpretē cik vien iespējams atbilstīgi attiecīgās direktīvas tekstam un mērķim, lai sasniegtu tajā paredzēto rezultātu un tātad panāktu atbilstību LESD 288. panta trešajai daļai (spriedums, 2024. gada 11. jūlijs, *Plamaro*, C-196/23, EU:C:2024:596, 41. punkts un tajā minētā judikatūra).

41 Kā rakstveida apsvērumos norādījusi Komisija, šāda atbilstīga interpretācija būtu iespējama gadījumā, ja Komplekso ceļojumu likuma 50. panta 3. punktā izmantotais poļu termins “vaina” tiktu saprasts kā “atbildīgs” šā sprieduma 33. punktā norādītajā izpratnē, un tas ir jāizvērtē iesniedzējtiesai.

42 Ņemot vērā visus izklāstītos apsvērumus, uz pirmo jautājumu jāatbild, ka Direktīvas 2015/2302 14. panta 3. punkta b) apakšpunkts, lasot to kopsakarā ar šīs direktīvas 4. pantu, jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tāda valsts tiesību norma, kurā paredzēts, ka tad, ja par kompleksā ceļojuma pakalpojumu neatbilstību ir atbildīga trešā persona, kas nav saistīta ar šo pakalpojumu sniegšanu, un šī neatbilstība bija neparedzama vai nenovēršama, ceļojumu organizatoram ir jāpierāda, ka šī neatbilstība ir radusies trešās personas vainas dēļ, lai varētu atbrīvoties no atbildības attiecībā pret ceļotāju.

Par otro jautājumu

43 Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 2015/2302 14. panta 1. punkts jāinterpretē tādējādi, ka, pat ja ceļotājs ir saņēmis daļu no ceļojumu organizatora sniegtajiem pakalpojumiem, atbilstošais cenas samazinājums, uz kuru ceļotājam ir tiesības pakalpojumu neatbilstības gadījumā, var atbilst pilnīgai attiecīgā kompleksā ceļojuma cenas atmaksai, ja neatbilstība ir būtiska.

44 Saskaņā ar Direktīvas 2015/2302 14. panta 1. punktu "ceļotājam ir tiesības uz atbilstošu cenas samazinājumu par jebkādu laikposmu, kurā notika neatbilstība, ja vien organizators nepierāda, ka par neatbilstību ir atbildīgs pats ceļotājs".

45 Tādējādi šajā tiesību normā paredzētajam cenas samazinājumam ir jāatbilst visam laikposmam, kurā ir notikusi neatbilstība. Turklāt jau tika nospriests, ka cenas samazinājuma atbilstības vērtējumam – tāpat kā neatbilstības konstatējumam – ir jābūt objektīvam, ņemot vērā attiecīgā ceļojumu organizatora pienākumus atbilstoši noslēgtajam kompleksā ceļojuma līgumam (spriedums, 2023. gada 12. janvāris, *FTI Touristik* (Kompleksais ceļojums uz Kanāriju salām), C-396/21, EU:C:2023:10, 39. punkts).

46 Proti, no Direktīvas 2015/2302 14. panta 1. punkta un 3. panta 13. punkta, lasot tos kopsakarā, izriet, ka ceļojumu organizatora pienākums piešķirt šādu cenas samazinājumu ir izvērtējams tikai attiecībā uz ceļojuma pakalpojumiem, kas iekļauti kompleksā ceļojuma līgumā un nav sniegti vai ir sniegti nepienācīgi, ņemot vērā, ka pienākumi, kas attiecīgajam ceļojumu organizatoram izriet no šāda līguma, nevar tikt interpretēti šauri un līdz ar to ietver ne tikai tos, kas ir skaidri noteikti šajā līgumā, bet arī tos, kuri ar to ir saistīti un izriet no minētā līguma mērķa (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 12. janvāris, *FTI Touristik* (Kompleksais ceļojums uz Kanāriju salām), C-396/21, EU:C:2023:10, 37. un 38. punkts).

47 Tādējādi cenas samazinājuma atbilstības vērtējumam jābalstās uz to attiecīgajā kompleksajā pakalpojumā ietverto ceļojuma pakalpojumu vērtības aplēsi, kas nav tikuši sniegti vai ir nepienācīgi sniegti, ņemot vērā nesniegšanas vai nepienācīgas sniegšanas ilgumu un kompleksā pakalpojuma vērtību. Minētā kompleksā pakalpojuma cenas samazinājumam ir jāatbilst to ceļojuma pakalpojumu vērtībai, kas ir neatbilstoši (spriedums, 2023. gada 12. janvāris, *FTI Touristik* (Kompleksais ceļojums uz Kanāriju salām), C-396/21, EU:C:2023:10, 39. punkts). Jo būtiskāka ir neizpilde vai nepareiza izpilde, jo lielākam ir jābūt cenas samazinājumam, lai to varētu uzskatīt par atbilstošu.

48 Tādējādi, ja visi ceļotājam sniegtie ceļojumu pakalpojumi ir neatbilstīgi un ja attiecīgais ceļojumu organizators nepierāda, ka par šo neatbilstību ir atbildīgs pats ceļotājs, ceļotājam ir tiesības uz attiecīgā kompleksā pakalpojuma cenas pilnīgu atmaksu no organizatora saskaņā ar Direktīvas 2015/2302 14. panta 1. punktu.

49 Turklāt, ņemot vērā Direktīvas 2015/2302 mērķi veicināt augsta patērētāju aizsardzības līmeņa sasniegšanu, kā noteikts šīs direktīvas 1. pantā, ceļotājam ir jābūt tiesībām uz attiecīgā kompleksā pakalpojuma cenas pilnīgu atmaksu saskaņā ar minētās direktīvas 14. panta 1. punktu arī tad, ja, neraugoties uz noteiktu pakalpojumu sniegšanu, sniegto pakalpojumu neatbilstība ir tik būtiska, ka šim kompleksajam pakalpojumam vairs nav priekšmeta un tādējādi kompleksais ceļojums objektīvi vairs neinteresē ceļotāju. Proti, ja šī neatbilstība ir tik liela, ka tā sniegtos pakalpojumus

padara neinteresantus un nevērtīgus, ņemot vērā minētā kompleksā pakalpojuma priekšmetu, minētā neatbilstība faktiski ir pielīdzināma šā kompleksā pakalpojuma neizpildei, kas dod tiesības uz tā cenas pilnīgu atmaksu, piemērojot pēdējo minēto tiesību normu.

50 Tādēļ šajā gadījumā iesniedzējtiesai, ņemot vērā visus apstākļus, būs jāizvērtē, vai pamatlietā aplūkoto nojaukšanas darbu, būvniecības darbu un trūkumu ēdināšanas pakalpojumu izpildē sekas bija tādas, ka prasītāju pamatlietā kompleksais ceļojums bija zaudējis savu priekšmetu un tātad objektīvi bija kļuvis tiem neinteresants. Ja iesniedzējtiesa nonāk pie šāda secinājuma, prasītājiem saskaņā ar valsts tiesisko regulējumu, ar kuru Polijas tiesībās transponēts Direktīvas 2015/2302 14. panta 1. punkts, ir jābūt tiesībām uz to, ka atbildētājs pamatlietā kā ceļojumu organizators pilnībā atmaksā šā kompleksā ceļojuma cenu.

51 Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2015/2302 14. panta 1. punkts jāinterpretē tādējādi, ka pat tad, ja ceļotājs ir saņēmis daļu no ceļojumu organizatora sniegtajiem pakalpojumiem, atbilstošs cenas samazinājums, uz kuru šim ceļotājam ir tiesības pakalpojumu neatbilstības gadījumā, var atbilst attiecīgā kompleksā ceļojuma cenas pilnīgai atmaksai, ja šī neatbilstība ir tik būtiska, ka, ņemot vērā tās priekšmetu, kompleksais ceļojums objektīvi vairs nav interesants minētajam ceļotājam.

Par trešo jautājumu

52 Ar trešo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 2015/2302 14. panta 1. un 2. punkts jāinterpretē tādējādi, ka šajā tiesību normā paredzēto tiesību uz atbilstošu cenas samazinājumu par jebkuru neatbilstības laikposmu un tiesību uz kompensāciju par jebkādu neatbilstības dēļ nodarīto kaitējumu mērķis ir vienīgi atjaunot līgumisko līdzsvaru starp ceļojumu organizatoriem un ceļotājiem, ņemot vērā šo organizatoru faktiski sniegtos pakalpojumus un ceļotāju samaksāto cenu, vai arī šo tiesību mērķis ir arī sodīt minētos organizatorus, lai tos atturētu no neatbilstību pieļaušanas.

53 Polijas valdība apšauba šā jautājuma pieņemamību, pamatojoties uz to, ka iemesli, kuru dēļ iesniedzējtiesa vaicā par minēto tiesību priekšmetu, no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pietiekami neizriet.

54 Šajā ziņā jāatgādina, ka LESD 267. pantā iedibinātās sadarbības starp Tiesu un valsts tiesām ietvaros tikai valsts tiesai, kura izskata strīdu un ir atbildīga par pieņemamo tiesas nolēmumu, ņemot vērā lietas īpatnības, ir jāizvērtē gan prejudiciālā nolēmuma nepieciešamība, lai tā varētu pieņemt nolēmumu lietā, gan to jautājumu atbilstība, kurus tā uzdod Tiesai. Tādēļ, ja uzdotie jautājumi attiecas uz Savienības tiesību interpretāciju, Tiesai principā ir pienākums pieņemt nolēmumu (spriedums, 2024. gada 27. jūnijs, *Gestore dei Servizi Energetici*, C-148/23, EU:C:2024:555, 29. punkts un tajā minētā judikatūra).

55 No tā izriet, ka uz jautājumiem par Savienības tiesībām attiecas nozīmīguma prezumpcija. Tiesa var atteikties lemt par valsts tiesas uzdotu prejudiciālu jautājumu tikai tad, ja ir acīmredzams, ka lūgtajai Savienības tiesiskā regulējuma interpretācijai vai spēkā esamības izvērtējumam nav nekāda sakara ar pamatlietas faktisko situāciju vai tās priekšmetu, ja izvirzītā problēma ir hipotētiska vai ja Tiesai nav zināmi faktiskie vai juridiskie apstākļi, kas nepieciešami, lai sniegtu noderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem (spriedums, 2024. gada 27. jūnijs, *Gestore dei Servizi Energetici*, C-148/23, EU:C:2024:555, 30. punkts un tajā minētā judikatūra).

56 Tomēr no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pietiekami izriet, ka iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 2015/2302 14. panta 1. un 2. punktā paredzēto ceļotāju tiesību uz atbilstošu cenas samazinājumu un kompensāciju mērķis ir arī sodīt un atturēt ceļojumu organizatorus, un tādēļ, nosakot samazinājuma un kompensācijas apmēru, būtu jāņem vērā, ka to mērķis ir sodīt organizatorus. Tādējādi trešais jautājums ir pieņemams.

57 Attiecībā uz atbildi, kas sniedzama uz šo jautājumu, jānorāda, ka no Direktīvas 2015/2302 14. panta 1. un 2. punkta formulējuma izriet, ka, ievērojot šajās tiesību normās paredzētos izņēmumus, dalībvalstīm ir jānodrošina, ka par jebkuru sniegto pakalpojumu neatbilstības laikposmu un par jebkādu kaitējumu, kas nodarīts šīs neatbilstības dēļ, ceļotājiem ir tiesības attiecīgi no ceļojumu organizatoriem saņemt atbilstošu cenas samazinājumu un kompensāciju. Piešķirot šīs tiesības ceļotājiem, šī tiesību norma ļauj atjaunot līgumisko līdzsvaru, kāds pastāv, noslēdzot kompleksā ceļojuma līgumus, jo tā ļauj, pirmkārt, prasīt ceļojumu organizatoriem atjaunot cenu, kas atbilst faktiski sniegtajiem pakalpojumiem, un, otrkārt, saņemt no šiem organizatoriem kompensāciju par kaitējumu, kas attiecīgajiem ceļotājiem nodarīts sniegto pakalpojumu neatbilstības dēļ.

58 Turpretī ne Direktīvas 2015/2302 14. panta 1. un 2. punkta formulējums, ne šīs tiesību normas konteksts neļauj uzskatīt, ka tajā paredzēto tiesību piešķiršanas ceļotājiem mērķis ir arī ļaut sodīt ceļojumu organizatorus neatbilstības gadījumā. Ne minētajā tiesību normā, ne šīs direktīvas 13. pantā, kurā paredzēta saskaņota šo organizatoru līgumiskās atbildības sistēma, nav paredzēta iespēja tiem piespriest zaudējumu atlīdzību ar soda raksturu. Direktīvas 2015/2302 25. pants, atbilstoši kuram dalībvalstis paredz to sankciju tiesisko regulējumu, kas piemērojamas par tādu valsts noteikumu pārkāpumiem, kuri pieņemti, piemērojot šo direktīvu, apstiprina, ka šo tiesību piešķiršanas ceļotājiem mērķis nav ļaut sodīt minētos organizatorus.

59 Turklāt Direktīvas 2015/2302 mērķis veicināt augsta patērētāju aizsardzības līmeņa sasniegšanu vien nevar pamatot tādu šīs direktīvas 14. panta 1. un 2. punkta interpretāciju, saskaņā ar kuru šīs tiesību normas mērķis būtu arī sodīt ceļojumu organizatorus. Proti, šāds aizsardzības līmenis jau ir sasniegts ar minēto direktīvu, piešķirot minētās tiesības ceļotājiem, lai atjaunotu līgumisko līdzsvaru starp viņiem un organizatoriem sniegto pakalpojumu neatbilstības dēļ.

60 Iepriekš minēto iemeslu dēļ uz trešo jautājumu jāatbild – Direktīvas 2015/2302 14. panta 1. un 2. punkts jāinterpretē tādējādi, ka šajā tiesību normā paredzēto tiesību uz atbilstīgu cenas samazinājumu par jebkuru neatbilstības laikposmu un tiesību uz kompensāciju par jebkādu neatbilstības dēļ nodarīto kaitējumu mērķis ir atjaunot līgumisko līdzsvaru starp ceļojumu organizatoriem un ceļotājiem, nevis sodīt organizatorus.

Par ceturto jautājumu

61 Ar ceturto jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 2015/2302 3. panta 12. punkts jāinterpretē tādējādi, ka situācijas, kas izriet no publiskās varas aktiem, piemēram, tūrisma infrastruktūras nojaukšana, izpildot valsts iestādes lēmumu, neietilpst jēdzienā "nenovēršami un ārkārtas apstākļi" šīs tiesību normas izpratnē.

62 Šajā ziņā jānorāda, ka Direktīvas 2015/2302 3. panta 12. punktā jēdziens "nenovēršami un ārkārtas apstākļi" ir definēts kā "situācija, kura nepakļaujas tās līgumslēdzējas puses kontrolei, kas atsaucas uz šādu situāciju, un kuras sekas nebūtu bijis iespējams novērst pat tad, ja būtu veikti visi saprātīgi iespējamie pasākumi".

63 Minētās direktīvas 31. apsvērumā ir skaidrots šā jēdziena tvērums un precizēts, ka "tādi apstākļi var būt, piemēram, karadarbība, tādas citas nopietnas drošības problēmas kā terorisms, tādi ievērojami riski cilvēka veselībai kā nopietnas slimības uzliesmojums ceļojuma galamērķī vai dabas katastrofas, piemēram, plūdi, zemestrīces, vai tādi laikapstākļi, kuru dēļ nav iespējams droši nokļūt līdz galamērķim, kā par to puses vienojušās kompleksā ceļojuma līgumā".

64 Turklāt Tiesa jau ir nospriedusi, ka jēdziens "nenovēršami un ārkārtas apstākļi" līdzinās jēdzienam "nepārvarama vara" tādu neparastu un neparedzamu apstākļu izpratnē, kurus persona, kas uz tiem atsaucas, nevar kontrolēt un kuru sekas, neraugoties uz pienācīgu rūpību, nav novēršamas. Tādējādi, lai gan Direktīvā 2015/2302 nav nekādu atsauču uz nepārvaramu varu, Tiesa ir uzskatījusi, ka ar šo "nenovēršamo un ārkārtas apstākļu" jēdzienu minētās direktīvas kontekstā ir konkretizēts un pilnībā īstenots jēdziens "nepārvarama vara" (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 8. jūnijs, *UFC – Que choisir* un *CLCV*, C-407/21, EU:C:2023:449, 54. un 56. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

65 Turklāt Tiesa ir nospriedusi, ka Direktīvas 2015/2302 3. panta 12. punktā minētie jēdzieni "nenovēršami un ārkārtas" attiecas tikai uz neparedzamām situācijām (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2024. gada 29. februāris, *Tez Tour*, C-299/22, EU:C:2024:181, 74. punkts).

66 No tā izriet, ka situācijas, kuru pamatā ir publiskās varas akti, jēdzienā "nenovēršami un ārkārtas apstākļi" Direktīvas 2015/2302 3. panta 12. punkta izpratnē var ietilpt tikai tad, ja šīs situācijas nepakļaujas tās puses kontrolei, kas uz tiem atsaucas, un rada sekas, no kurām nevarētu izvairīties pat tad, ja tiktu veikti visi saprātīgie pasākumi, un tas nozīmē, ka šie apstākļi nav saistīti ar personu, kas uz tiem atsaucas, un nav paredzami.

67 Publiskās varas aktu pieņemšanu parasti reglamentē gan procesuālo, gan materiālo tiesību normas, kas tostarp garantē, ka šie akti tiek pieņemti pārredzamā veidā pēc dažādu interešu izsvēršanas. Turklāt pirms minēto aktu izpildes parasti notiek zināma publicitāte. Tādējādi situācijas, kas izriet no šādu aktu pieņemšanas, parasti nav neparedzamas.

68 Šajā gadījumā atbildētāja pamatlietā uzskata, ka attiecīgie nojaukšanas darbi ir tāda publiskās varas akta sekas, kurš tai bija jāievēro, un tādēļ neatbilstība, kas izriet no šā akta, ir nenovēršams un ārkārtas apstāklis, kas to atbrīvo no pienākuma izmaksāt kompensāciju prasītājiem pamatlietā.

69 Šajā ziņā jāatgādina, ka saskaņā ar Direktīvas 2015/2302 14. panta 3. punkta c) apakšpunktu ceļotājam nav tiesību uz kompensāciju, ja organizators pierāda, ka neatbilstība ir radusies nenovēršamu un ārkārtas apstākļu dēļ.

70 Tādēļ iesniedzējtiesai jāizvērtē, vai šajā gadījumā pamatlietā aplūkotās infrastruktūras nojaukšana, izpildot Albānijas iestāžu lēmumu, ir radījusi situāciju, kas nepakļaujas attiecīgā ceļojumu organizatora kontrolei un kurai bijušas sekas, no kurām nevarētu izvairīties pat tad, ja tiktu veikti visi saprātīgie pasākumi. Šajā ziņā iesniedzējtiesai būs jānosaka, vai pirms šā lēmuma pieņemšanas organizators vai attiecīgās tūrisma infrastruktūras pārvaldītājs tika informēts par procedūru, kuras noslēgumā tika pieņemts minētais lēmums, vai pat piedalījās šajā procedūrā, vai arī šīs personas par šā lēmuma saturu tika informētas pirms tam, kad tas tika īstenots. Šāda informācija vai pārvaldītāja piedalīšanās ir pietiekama, jo saskaņā ar Direktīvas 2015/2302 13. panta 1. punktu minēto organizatoru var saukt pie atbildības par jebkādu neatbilstību, ko radījuši tā ceļojumu pakalpojumu sniedzēji (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 18. marts, *Kuoni Travel*, C-578/19, EU:C:2021:213, 35. punkts).

71 Šādas dalības vai informācijas gadījumā attiecīgās infrastruktūras nojaukšana nevar tikt uzskatīta par neparedzamu. Šādas nojaukšanas dēļ sniegto pakalpojumu neatbilstība nevar tikt uzskatīta par situāciju, kura nepakļaujas attiecīgā ceļojumu organizatora kontrolei un kuras sekas nebūtu bijis iespējams novērst pat tad, ja būtu veikti visi saprātīgi iespējamie pasākumi. Proti, ja organizators vai tā pakalpojumu sniedzējs ir informēts par šādu lēmumu un minētajam organizatoram ir pietiekami ilgs laiks, lai tas pirms šā lēmuma īstenošanas varētu ar prasīto rūpību piedāvāt attiecīgajam ceļotājam citus piemērotus pakalpojumus saskaņā ar Direktīvas 2015/2302 13. panta 5. punktu, nevar uzskatīt, ka organizators nebūtu varējis novērst no minētā lēmuma izrietošās sekas. Šādos apstākļos nojaukšanas darbi nevarētu ietilpt jēdzienā "nenovēršami un ārkārtas apstākļi" Direktīvas 2015/2302 14. panta 3. punkta c) apakšpunkta izpratnē.

72 Šajā gadījumā aplūkotās infrastruktūras nojaukšanas darbu, kas tika veikti, izpildot Albānijas iestāžu lēmumu, paredzamais raksturs izslēgtu arī to, ka attiecīgais ceļojumu organizators varētu atbrīvoties no pienākuma prasītājiem pamatlietā izmaksāt kompensāciju saskaņā ar Direktīvas 2015/2302 14. panta 3. punkta b) apakšpunktu, kurā paredzēts, ka ceļotājam nav tiesību uz kompensāciju, ja organizators pierāda, ka par neatbilstību ir atbildīga trešā persona, kas nav saistīta ar kompleksā ceļojuma līgumā ietverto ceļojuma pakalpojumu sniegšanu, un ka šī neatbilstība bija neparedzama vai nenovēršama.

73 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz ceturto jautājumu jāatbild, ka Direktīvas 2015/2302 3. panta 12. punkts jāinterpretē tādējādi, ka situācijas, kas izriet no tādu publiskās varas aktu pieņemšanas kā tūrisma infrastruktūras nojaukšana, izpildot valsts iestādes lēmumu, neietilpst jēdzienā "nenovēršami un ārkārtas apstākļi" šīs tiesību normas izpratnē, ja šie akti pieņemti tādas procedūras rezultātā, kas ieinteresētajām personām, piemēram, attiecīgajam ceļojumu organizatoram vai tā iespējamajiem ceļojumu pakalpojumu sniedzējiem, ir ļāvusi par to uzzināt laikus pirms to izpildes.

Par tiesāšanās izdevumiem

74 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (desmitā palāta) nospriež:

1) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2015/2302 (2015. gada 25. novembris) par kompleksiem ceļojumiem un saistītiem ceļojumu pakalpojumiem, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 2006/2004 un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2011/83/ES un atceļ Padomes Direktīvu 90/314/EEK, 14. panta 3. punkta b) apakšpunkts kopsakarā ar 4. pantu

jāinterpretē tādējādi, ka

tam ir pretrunā tāda valsts tiesību norma, kurā paredzēts, ka tad, ja par kompleksā ceļojuma pakalpojumu neatbilstību ir atbildīga trešā persona, kas nav saistīta ar šo pakalpojumu sniegšanu, un šī neatbilstība bija neparedzama vai nenovēršama, ceļojumu organizatoram ir jāpierāda, ka šī neatbilstība bija radusies trešās personas vainas dēļ, lai varētu atbrīvoties no atbildības attiecībā pret ceļotāju.

2) Direktīvas 2015/2302 14. panta 1. punkts

jāinterpretē tādējādi, ka

pat tad, ja ceļotājs ir saņēmis daļu no ceļojumu organizatora sniegtajiem pakalpojumiem, atbilstošs cenas samazinājums, uz kuru šim ceļotājam ir tiesības pakalpojumu neatbilstības gadījumā, var atbilst attiecīgā kompleksā ceļojuma cenas pilnīgai atmaksai, ja šī neatbilstība ir tik būtiska, ka, ņemot vērā tās priekšmetu, kompleksais ceļojums objektīvi vairs nav interesants minētajam ceļotājam.

3) Direktīvas 2015/2302 14. panta 1. un 2. punkts

jāinterpretē tādējādi, ka

šajā tiesību normā paredzēto tiesību uz atbilstīgu cenas samazinājumu par jebkuru neatbilstības laikposmu un tiesību uz kompensāciju par jebkādu neatbilstības dēļ nodarīto kaitējumu mērķis ir atjaunot līgumisko līdzsvaru starp ceļojumu organizatoriem un ceļotājiem, nevis sodīt organizatorus.

4) Direktīvas 2015/2302 3. panta 12. punkts

jāinterpretē tādējādi, ka

situācijas, kas izriet no tādu publiskās varas aktu pieņemšanas kā tūrisma infrastruktūras nojaukšana, izpildot valsts iestādes lēmumu, neietilpst jēdzienā "nenovēršami un ārkārtas apstākļi" šīs tiesību normas izpratnē, ja šie akti pieņemti tādas procedūras rezultātā, kas ieinteresētajām personām, piemēram, attiecīgajam ceļojumu organizatoram vai tā iespējamajiem ceļojumu pakalpojumu sniedzējiem, ir ļāvusi par to uzzināt laikus pirms to izpildes.

[Paraksti]